

Majú už vyše 30 a stále bývajú s rodičmi.

Pandémia ich odchod ešte viac spomalila

JEDEN PRIATEĽKU NEMÁ, DRUHÉMU STAČÍ AJ SAMOSTATNÉ PODKROVIE V DOME

Mladí ľudia na Slovensku sa do odchodu od rodičov príliš skoro nehnú. Dôvodom je viacero, vysvetľuje vedúca Katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Beáta Ráczová.

VÝCHODNÉ SLOVENSKO. Karol je slobodný 30-ročný mladík, ktorý stále býva s rodičmi.

Nevidí v tom žiadny problém, ako sám hovorí, má to svoje výhody. „Na chod domácnosti prispievam, ale dokážem si ušetriť viac peňazí.“ Tie potom môže využiť napríklad na cestovanie do rôznych kútov sveta.

Dubaj, Filipíny...

Mladík z okolia Prešova rád a často cestuje s kamarátmi, okrem klasických európskych destinácií bol už aj v exotickjších krajinách, napríklad v Dubaji.

Keby neprišla pandémia, minulú letnú sezónu by pravdepodobne strávil nejaký čas na Filipínach.

Podobne premýšľa aj Lukáš, ktorý tohto roku oslávil 35 rokov a žije na dedine neďaleko Košíc v rodinnom dome s rodičmi, rovnako ako Karol.

„Na stravu a réžiu prispievam, to je samozrejme. Pomôžem rodičom, ako môžem, ale oni sú na dôchodku a veľa toho v pohode zvládajú. Takýto život mi vyhovuje. Keď chcem, idem na ryby, vyspím sa po nočnej, idem na výlet,“ hovorí Lukáš.

Má stredoškolské vzdelanie, je aj manuálne zručný, teda vie doma čo-to urobiť, ak je to potrebné.

Pracuje na železnici, robí na zmeny, čo znamená, že pracuje v noci aj počas sviatkov.

So svojím životom je maximálne spokojný. „V dome máme dosť miesta, rodičia sú na prvom poschodí, ja žijem v podkroví, takže mám aj svoje súkromie,“ hovorí.

Slováci a Chorváti idú z domu preč posledný

Karolova a Lukášova situácia nie je na Slovensku vôbec ojedinelá.

Najneskôr sa podľa aktuálnych

údajov Eurostatu v Európskej únii sťahujú z domácností svojich rodičov mladí ľudia v Chorvátsku (vo veku 31,8 roka) a na Slovensku (30,9 roka). V týchto dvoch krajinách sa tak v priemere stáva až po tridsiatke. Vedúca Katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach Beáta Ráczová vysvetľuje, že na tento trend musíme hľadieť v kontexte spoločenských, ekonomických a kultúrnych zmien, ktoré sa udiali za posledných 30 rokov.

Akademici UPJŠ vo výskume zistili, že pre súčasných dvadsiatnikov a dvadsiatničky prestáva byť dôležité, či niečo „stihnú“ v konkrétnom čase, a oveľa dôležitejšia je pre nich orientácia podľa udalostí.

„Napríklad založeniu rodiny takmer vždy predchádza stabilná práca,“ opisuje Ráczová.

Šťahovanie a pandémia

Najaktuálnejšia štatistika Eurostatu o osamostatňovaní mladých zahŕňa aj rok 2020, ktorý bol zasiahnutý pandémiou, čo sa mohlo takisto odraziť v umiestnení Slovenska na chvoste rebríčka v tejto štatistike. „Neistota, lockdown a nepredvídateľnosť zmien mohli viesť mladých ľudí k prehodnoteniu odsťahovania sa a k zotrvaniu u rodičov o niečo dlhšie, kým sa situácia upokojí,“ pripomína odborníčka.

Mladí sa však z domu podľa nej za normálnych okolností nepohybujú z viacerých dôvodov.

Predlžuje sa im napríklad doba na prípravu povolania, ženiam sa vydávajú s neskôr v porovnaní s minulosťou a zvyšuje sa aj vek rodičov pri narodení prvého dieťaťa.

„Prípadne zvolia iný životný štýl, napríklad byť single alebo žiť v kohabitácii. Prechod do dospelosti sa tak stáva dlhodobým procesom, ktorý nie je univerzálny,“ hovorí odborníčka a dodáva, že, naopak, istým urýchlenním odchodu z rodičovského domu býva vážny partnerský vzťah, keď potreba byť samostatný stúpa.

Jeden priateľku nemá, druhému stačí podkrovie

Karol však ani po tridsiatke nemá

Pre mnohých mladých ľudí je samostatné bývanie nedostupné, preto predlžujú pobyt u rodičov. FOTO: JUDY

dlhodobý vzťah, do svadby sa teda nehrnie.

Ako hovorí, podobne sú na tom aj niektorí jeho kamaráti, ktorí vážne vzťahy jednoducho „neriešia“. Lukáš priateľku má, sú spolu asi dva roky. Predtým mal nejaké vzťahy, ale tie nemali veľkú perspektívu.

Hovorí, že aktuálna priateľka je zrejme tá pravá. Stretávajú sa zatiaľ na striedačku raz u neho, raz u nej, ale častejšie je už ona u neho, keďže on má k dispozícii samostatné podkrovie v dome.

Ich vzťah zrejme smeruje k spoločnému životu, no samostatné bývanie si pravdepodobne hľadať nebudú a ostanú u Lukáša, keďže sa im to finančne viac vyplatí ako investícia do samostatného bytu.

„Možno keby som si našiel stabilný vzťah skôr, ako niektorí moji kamaráti, tak by som sa aj osamostatnil skôr. Nevie, ako by to bolo,“ hovorí Lukáš.

Ráczová pripomína, že na Slovensku viacgeneračné bývanie a využitie jeho benefitov, ak je vlastné bývanie menej dostupné, nie je vôbec ojedinelé.

Dostupnosť bývania

Veľkou témou v osamostatňovaní sa mladých je tak dlhodobo najmä dostupnosť bývania.

Slovensko má v rámci Európy jeden z najväčších podielov vlastného bývania, na ktoré si berú ľudia vysoké hypotéky.

Karol hovorí, že o hypotéke do-

si ani neuvažoval. „Zadlžil by som sa tým na dlhé roky. Kým som slobodný, nevidím v tom nejaký zmysel,“ hovorí.

Odborníčka pripomína, že dostupnosť vlastného bývania pre mladých je na Slovensku nízka, a to nielen kvôli čoraz väčšej finančnej náročnosti, ale aj pre nízky počet vhodných takzvaných štartovacích bytov.

„V Českej republike, kde sa v priemere mladí sťahujú od rodičov pri dosiahnutí veku 26 rokov, tak mladí pracujúci ľudia volia ako časté riešenie samostatného bývania takzvané zdieľané bývanie, ktoré bolo predtým doménou študentov,“ vysvetľuje.

Odhádzajú už 17-roční

Nie vo všetkých štátoch Európskej únie sú však štatistiky také ako na Slovensku.

Už spomínaní Česi sa blížila k európskemu priemeru a odchádzajú z domu približne 26-roční.

Opačným protipólom Slovenska sú škandinávské štáty, kde sa mladí sťahujú pred dovŕšením 22 rokov.

Rebríčku dominujú mladí vo Švédsku, ktorí sa sťahujú od rodičov ešte pred dosiahnutím plnoletosti, a to v 17 rokoch.

Podľa Ráczovej je to však vec pohľadu. „V súčasnosti by sme v našich podmienkach len ťažko mohli vnímať sedemnásťročných dospievajúcich ako schopných sa o seba plne postarať, avšak pred nie-

koľkými desiatkami rokov to až také výnimočné nebolo ani u nás,“ vysvetľuje. „V tom čase sa mladí ľudia museli často prispôbiť situácii a ani inú možnosť nemali. Nástup do práce bol v tomto veku (17 rokov) bežný a pokračovanie v štúdiu na vysokej škole bolo skôr výnimkou,“ vysvetľuje.

Nižší vek pre osamostatnenie sa v škandinávskych krajinách môžu navyše podľa odborníčky uľahčovať priaznivé životné a pracovné podmienky.

„Výsledky prieskumu totiž preukázali, že v krajinách, kde je vek odchodu detí z domu vyšší, je vyšší aj podiel mladých ľudí, ktorí sú nezamestnaní, nie sú v procese vzdelávania a ani zvyšovania kvalifikácie,“ vysvetľuje.

Na druhej strane pripomína, že na Slovensku môžu určitú rolu pri váhaní osamostatniť sa zohrávať aj spôsob výchovy či udržiavanie silných rodinných väzieb.

„V istom období aj rodičia môžu trpieť pri odchode detí z domu syndrómom prázdneho hniezda, snažia udržať dieťa v domácom prostredí tak silne a čas odchodu sa predlžuje,“ pripomína.

Všetko mení manželstvo

Štatistiky Eurostatu potvrdili v osamostatňovaní mladých Slovákov aj značné rodové rozdiely.

Slovenky odchádzajú z domova približne v 29 rokoch a mladí Slováci v priemere až o tri roky neskôr.

„Zatiaľ nemáme argumenty, ktorými by sme mohli tieto čísla vysvetliť. Môžeme len uvažovať o viacerých faktoroch, ktoré to ovplyvňujú,“ hovorí odborníčka, no dodáva, že významným motívom v rodovej nerovnosti môže byť manželstvo. Štatistiky hovoria aj v tomto prípade v prospech žien a potvrdzuje to aj Lukášov prípad.

Jeho staršia sestra je vydatá, má dvoch synov, manželka odkedy sa vydala, žije v rovnakej dedine ako Lukáš, ale má svoj vlastný byt.

Dáta k vstupu do prvého manželstva z roku 2018 na Slovensku však poukazujú na značné rozdiely medzi mužmi a ženami.

Priemerný vek ženy je v tomto prípade 31,29, muž sa ženiam v priemere až o tri roky neskôr.

Dôležitým faktorom medzi skorším odchodom z rodičovského domu u žien môžu byť podľa Ráczovej aj rozdiely v plánovaní cieľov ohľadom práce a vzdelania.

Odborníčka s odvolaním sa na českých vedcov vysvetľuje, že ženy sú viac orientované na študijné ciele ako dosiahnutie adekvátneho vzdelania v porovnaní s mužmi.

„Tieto zistenia boli potvrdené už dávnejšie fínskym výskumníkom J.E. Nurmiom v roku 1992 naprieč rôznymi vekovými kategóriami. To môže viesť k tomu, že ženy sa následným vstupom na trh práce stanú finančne samostatnejšie v nižšom veku. Považujem však za dôležité tieto úvahy potvrdiť o výskum, ktorý by sa v tejto oblasti mal u nás rozbehnúť,“ dodáva.

Rodičia môžu byť rizikom
Napokon Ráczová pripomína, že na osamostatnení detí je dôležité pracovať už v priebehu dospievania. Je dôležité dieťa zapojiť do chodu domácnosti, vymedziť jeho povinnosti či naučiť ho narábať s peniazmi.

Na druhej strane môžu byť pre mladých ľudí rizikom rodičia, ktorí majú o svoje dieťa neustále nadmerné obavy.

„V priebehu dospievania by mladí ľudia mali mať možnosť rozhodovať sa samostatne a zároveň preberať za následky týchto rozhodnutí zodpovednosť,“ dodáva odborníčka.

LENKA HANIKOVÁ